

Einde van het Europees Jaar van Strijd tegen armoede. Lancering van het Europees Platform tegen Armoede.

Brussel, 17 december 2010

Vandaag en gisteren hadden twee markante gebeurtenissen plaats: op 16/12/10 werd het langverwachte Europees Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting bekendgemaakt door de Europese Commissie, nog juist een dag voor het Europees Jaar Van Strijd tegen Armoede vandaag officieel door de Europese Unie werd afgesloten... of gaat het om een nieuwe doorstart !?

Deel 1: Uitvoering van de nieuwe Europese Strategie "Europa2020": het Europees Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting.

Even opruisen waar dat Europees Platform tegen Armoede thuishoort. Je weet nog dat in juni 2010 de Europese Top¹ de nieuwe Europese strategie Europa 2020 hebben aangenomen. Daarin is een doelstelling opgenomen om dat tegen 2020 ten minste 20 miljoen mensen minder in armoede leven, vergeleken met het aantal in 2008 dat toen op 80 miljoen werd geschat. Het Europees instrument dat dit moet bewerkstelligen heet "Europees Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting". Dit was al aangekondigd voor september en zo een paar keer uitgesteld, tot het dus vorige toch eindelijk werd bekendgemaakt. Het uitstel was niet perse een slechte zaak, want dat heeft ons (het sociale middenveld op Europees vlak, met op kop EAPN, het Europees Netwerk Armoedebestrijding) de kans gegeven om nog zoveel mogelijk de Europese Commissie te beïnvloeden. Dat is natuurlijk maar ten dele gelukt, want al na een eerste inkijk missen we een aantal belangrijke elementen. Maar daarover later. Eerst even kijken wat er in zit.

Wat staat er in de Mededeling van de Europese Commissie over het Europees Platform van Strijd tegen Armoede en Sociale Uitsluiting ?²

1. In 2012 zal de Europese Commissie (EC) een mededeling uitbrengen i.v.m. een diepgaande beoordeling van de **toepassing van Actieve Inclusie** op het nationaal niveau inclusief de effectiviteit van systemen voor minimum inkomen en zij zal ook concrete voorstellen voor steun doen vanuit de **structuurfondsen**.
2. In 2011 zal de EC een **Witboek** bekend maken i.v.m. **duurzame en toereikende pensioenen**.
3. Steun voor het **Europees Jaar Actieve Veroudering** in 2011.
4. Een **Europees kwaliteitskader voor sociale diensten** o.m. voor langdurige gezondheidszorgen en dakloosheid.
5. Toepassing van de actie "ongelijkheden in **gezondheidszorgen** wegwerken" o.m. door de efficiëntie van gezondheidsonkosten te bekijken.
6. In 2011 zal de EC een legislatief initiatief nemen om **toegang tot basis financiële diensten** te verzekeren en bankkosten te beperken.

¹ Europese Top: Raad van Staatshoofden en Regeringsleiders voorgezeten door Van Rompuy.

² De Mededeling telt een 20-tal pagina's en vat in kaders enkele acties samen die hier opgelijst worden. De nummering hebben we zelf aangebracht. Voor de volledige tekst: zie <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=fr&catId=89&newsId=959&furtherNews=yes>

7. In 2011 zal de EC een mededeling uitbrengen i.v.m. een voorstel van aanbeveling³ i.v.m. **vroegtijdige schoolverlaters**.
8. In 2012 zal de EC een voorstel van aanbeveling doen i.v.m. **kinderarmoede**.
9. In 2011 zal de EC een "Nieuwe Europese Agenda voor **Integratie**" presenteren voor betere participatie van **3de wereld-burgers** in Europese economieën en samenleving
10. De EC zal in 2011 een EU kader voorstellen voor nationale strategieën voor **integratie van Roma**.
11. In de periode 2010 tot 2015 worden er "opstapacties" gelanceerd om de economische **onafhankelijkheid van vrouwen** te bevorderen.
12. Opvolging van de Europese strategie 2010-202 voor gelijke rechten voor **gehandicapten**.
13. Opvolging van het werk i.v.m. **dakloosheid** en uitsluiting op vlak van **huisvesting**.
14. **Er zal een groter deel van ESF** voor sociale inclusie voorzien worden en een **betere toegang tot ESF** voor actoren (ook kleine organisaties) op het vlak van sociale inclusie.
15. **Betere toegang voor lokale groepen** in alle Europese fondsen en voor specifieke groepen die sterk door armoede bedreigd worden.
16. In 2011 wil de EC een initiatief lanceren voor wetenschappelijk verantwoorde **sociale vernieuwing** (met een mogelijke focus op systemen van sociale bijstand) via:
 - a) een onderzoeksnetwerk en onderzoeksprojecten om werkbare methoden te vinden en uit te testen om de impact van bepaalde maatregelen en resultaten te meten
 - b) het opstellen van criteria voor het opzetten, uitvoeren en evalueren van kleinschalige projecten om beleidsvernieuwing of hervormingen uit te testen vooraleer ze uitgevoerd worden (sociale experimenten)
 - c) een stuurgroep van hoog niveau voor advies en leiding van vernieuwingsacties
17. Regelmatige **uitwisseling en partnerschap tussen actoren** in specifieke domeinen: actieve inclusie, kindarmoede, Roma integratie, dakloosheid, financiële inclusie (via het Europees fonds Progress).
18. De EC zal vrijblijvende (niet verplicht voor de lidstaten) richtlijnen ontwikkelen voor **het betrekken van actoren** in het bepalen en toepassen van beleidsacties en beleidsprogramma's in het kader van armoedebestrijding en zal de toepassing van deze richtlijnen bevorderen **op nationaal, regionaal en lokaal niveau**.
19. **Sociale economie** ondersteunen in het kader van Actieve Inclusie door opwaardering van het wettelijke en administratief kader voor stichtingen, mutualiteiten, coöperatieven en via een "**initiatief sociaal ondernemen**" en via **een betere toegang tot relevante financiële programma's** van de Europese Unie.
20. Op basis van de ervaringen met "Europa 2020" in de eerste semester van 2011 zal de EC bespreken met de lidstaten, andere institutionele en niet-institutionele⁴ actoren op welke manier de **overschakeling** van het sociaal beleid in de Lissabon-strategie (de **Sociale Open Methode van Coördinatie**) het best kan gebeuren in het beleid van de nieuwe strategie "Europa 2020". De EC zal hierover een rapport uitbrengen voor eind 2011 met nieuwe oriëntaties en de opvolging die er zal aan gegeven worden.
21. Sleutelmoment: de jaarlijkse Europese Ronde Tafel Armoedebestrijding hervormen tot een **Jaarlijkse Conventie** waarop de activiteiten van het Europees Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting geëvalueerd worden en van daaruit nieuwe aanbevelingen geformuleerd worden.

³ Een "aanbeveling" is in het Europese systeem de eerste stap in het juridische (en dus verplichte) kader. De lidstaten kunnen dit niet zomaar naast zich neerleggen.

⁴ niet-institutionele actoren zijn bv. NGO's, vakbonden, werkgevers...

22. In 2014 zal de EC de werking en uitvoering van het Europees Platform herzien in het geheel van het gehele beleid in de Europese Unie

Tot zover de schikkingen die de EC heeft bekendmaking in haar Mededeling over het Europees Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting dat het instrument moet zijn om de Europese doelstelling van armoedebestrijding tegen 2020 te halen. Er zitten zeker interessante elementen in die we als kapstok kunnen en zullen gebruiken om de Europese Unie (EC en lidstaten) verder te drijven dan wat ze zich hebben voorgenoemen. Bij deze mededeling hoort nog een "Staf-document" waarin nog meer details gegeven worden van de verschillende acties. We zullen beide teksten grondig bestuderen maar we kunnen nu al drie belangrijke elementen aangeven die we missen.

Wat ontbreekt er in het Europees Platform tegen Armoede ?

Het **eerste** heeft te maken met de onduidelijkheid wat er gaat gebeuren met de goede verworvenheden van de **Sociale Open Methode van Coördinatie**. Pas in het najaar van 2011 zal de EC hierover in gesprek gaan met andere actoren (zie hoger actie 20). Het zal dus één van onze actiepunten worden om in de eerste helft van 2011 de goede elementen ervan uitdrukkelijke in de aandacht van de EC en de lidstaten te brengen en aan te dringen om ze verder in praktijk te brengen. Maar een belangrijk instrument hierin is de **regelmatige rapportering** vanuit de lidstaten die in de tweejaarlijkse "Nationale Actieplannen Armoedebestrijding" of "Strategische Rapporten voor Sociale Bescherming en Sociale Inclusie" uitvoerig aan bod kon komen. Indien de EC de lidstaten hiertoe niet oproept, komt er niets van in huis. Nu is dit alles herleid tot een beperkte bijdrage in het "**Nationale Hervormingsprogramma**"⁵ van elke lidstaat. Uiteraard moeten we met het sociale beleid in dit plan aanwezig zijn, maar daar kan je niet het volledige sociale beleid in kwijt. Het is trouwens tegen de invulling die we steeds aan armoedebestrijding gegeven hebben, nl.: dat het te maken heeft met alle domeinen van het leven en dus ook van het beleid. Dit houdt in dat niet alleen werkgelegenheid en economie belangrijk zijn (waarrond alles draait in de Nationale Hervormingsprogramma's), maar ook huisvesting, gezondheid, de administratieve en juridische situatie (met of zonder de juiste papieren – dus ook migratiebeleid), maar ook het fiscale systeem dat voor een rechtvaardige herverdeling van de welvaart zou moeten zorgen en de begroting die duidelijk maakt hoeveel men over heeft om bepaalde doelen te bereiken.

Het **tweede** wat ontbreekt zijn "**nationale platforms tegen armoede en sociale uitsluiting**"⁶ van waaruit materiaal zou moeten aangedragen worden voor de uitwisseling en besprekingen op het Europese niveau. Zonder zo'n nationale platforms vrezen we dat heel de Europa 2020 strategie een eigen leven gaat leiden onder Europese actoren en **het nationale, regionale en lokale niveau**, waar het echte werk van armoedebestrijding moet gebeuren, niet meetelt of overgelaten wordt aan de willekeur

⁵ Het Nationaal Hervormingsprogramma is een tweejaarlijks rapport in het kader van de werkgelegenheidsstrategie dat elke lidstaat moet voorleggen aan de EC. Dit rapport mag echter niet meer dan 30 pagina's bedragen en slechts 2 daarvan zijn voorbehouden voor het sociaal beleid.

⁶ zie de voorstellen van EAPN voor het Europees Platform tegen Armoede die al eind juni 2010aan de EC werden overgemaakt (http://www.eapn.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=1809%3Aeapns-proposals-on-the-european-platform-against-poverty&catid=42%3Aeapn-policy-papers&Itemid=82&lang=en)

van de lidstaten. Hoe kan men zonder goede afspraken onder de lidstaten de bijdragen van de lidstaten aan de armoededoelstelling anders opvolgen? In de slotmanifestatie van het Europees Jaar heeft zelfs Staatssecretaris Courard namens het Belgisch voorzitterschap van de EU, de EC en de lidstaten er voor gewaarschuwd dat het gevaar groot is dat dezelfde fout gemaakt wordt als met de Lissabon-strategie: een ronkende doelstelling bij het begin, maar geen duidelijke afspraken hoe men het wil bereiken. Er is wel aandacht voor deze niveaus terug te vinden in de actie nr.18 (zie hoger), maar dan gaat het nog om een vrijblijvend aanporren van de lidstaten door de EC om de nodige actoren te betrekken. In het verleden hebben we echter al vaak ervaren dat vele lidstaten dat beperkt zien tot het consulteren van de klassieke sociale partners in de daarvoor opgerichte organen. Hoe belangrijk deze partners ook zijn, er zijn er veel meer op het terrein actief en voor armoedebestrijding moeten die allemaal kunnen ingeschakeld worden.

Het **derde** element dat geen plaats krijgt in de hele architectuur van het Europees Platform is de **"Europese Ontmoeting van Mensen in Armoede"** die nu al 9 edities heeft gekend en die bewezen heeft een belangrijk moment te zijn van direct overleg van mensen in armoede met beleidsvoerders op Europees niveau. Reeds vele jaren is deze Europese Ontmoeting onderbouwd door een heel **proces van voorbereiding op het nationale niveau** waarin de Nationale Netwerken aangesloten bij EAPN een cruciale rol spelen. In het voorstel van de jaarlijkse Conventie waarin de EC de jaarlijkse Ronde Tafel voor Armoedebestrijding wil opnemen, zou ook een duidelijke plaats moeten gegeven worden aan de "Europese Ontmoeting van Mensen in Armoede". Sommigen in de EC voeren aan dat nu ook mensen in armoede uitgenodigd worden op de Ronde Tafel en dat de Europese Ontmoeting dus niet meer nodig is. Maar dit is helemaal nog geen verworvenheid. Het is pas door het Belgische voorzitterschap van de EU dat we dit hebben kunnen verkrijgen en dan gaat het nog over zeer ongelijke aantallen. Op de Ronde Tafel in oktober werden slechts een 30-tal mensen in armoede uitgenodigd, genoeg om van elke lidstaat één persoon in armoede te kunnen afvaardigen die dan nog één van de 3 à 4 werktalen machtig moet zijn of iemand moet meebrengen om voor fluisterverslag te zorgen. Dit aantal kan niet sterk uitgroeien omdat het de bedoeling is om ook zoveel mogelijk partners bij deze uitwisseling te betrekken. In de Europese Ontmoeting van Mensen in Armoede daarentegen gaat het om een 160 mensen in armoede zodat vanuit elke lidstaat een delegatie variërend van 2 tot 8 mensen⁷ aanwezig kan zijn. En ieder kan er spreken en luisteren in zijn eigen taal. De bedoeling is ook anders: het gaat in de eerste plaats om **een directe dialoog tussen mensen in armoede** (vanuit de NGO's waarin ze actief zijn) **en beleidsmakers** (een 50-tal) op Europees niveau. Hier zijn echter een beperkter aantal andere vertegenwoordigers bij betrokken (slechts een 30-tal). De laatste jaren is deze dialoog zich ook meer en meer gaan richten naar antwoorden die mensen in armoede verwachten op voorstellen en toezeggingen van de vorige jaren. In die zin is **een koppeling van de Europese Ontmoeting en de Ronde Tafel** een goede zaak. Dit hebben we trouwens ook maar pas tijdens het Belgische voorzitterschap van de EU kunnen bekomen. De **Jaarlijkse Conventie** die nu wordt voorgesteld, zou dus best uit deze twee belangrijke momenten kunnen bestaan die elkaar aanvullen en waarvan de inhoud aan mekaar gekoppeld

⁷ De grootte van een delegatie wordt bepaald in dezelfde verhouding als de verdeling van de zetels per lidstaat in het Europese Parlement.

wordt: de "Europese Ontmoeting van Mensen in Armoede" die in de eerste helft van het jaar doorgaat, en de "Ronde Tafel van Strijd tegen Armoede en Sociale Uitsluiting" die in de tweede helft van het jaar doorgaat.

Deel 2: Slotevenement van het Europees Jaar van Strijd tegen Armoede

Op 17/12/2010 werd het Europees Jaar van Strijd tegen Armoede en Sociale Uitsluiting officieel afgesloten. Er was **een officiële delegatie van elke lidstaat** aanwezig maar slechts 7 lidstaten waren vertegenwoordigd door een bevoegd minister of staatssecretaris. België was goed vertegenwoordigd doordat ons land het voorzitterschap van de Europese Unie waarneemt tot eind december en wellicht ook omdat we thuis speelden. Zoals vaak bij zo'n gelegenheden was er ook Koninklijke belangstelling in de persoon van prinses Astrid.

Naast de vele Belgische politici hebben we ook als Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN) een stevige inbreng op het programma gehad. Christine Mahy, voorzitter van BAPN, heeft in haar welkomstwoord van de gelegenheid gebruik gemaakt om aan te geven dat het Europees Jaar wellicht **vele contacten en extra aandacht** voor armoede heeft opgeleverd, maar dat zo'n jaar **ook verwachtingen** wekt **bij mensen in armoede zelf**. Zij vragen zich af wat dit heeft opgeleverd voor de verbetering van hun situatie. Op het vlak van beslissingen met een positief effect op armoede en sociale uitsluiting zijn er wel een aantal pogingen geweest van het Spaanse en Belgische voorzitterschap, maar de andere lidstaten zijn daarin niet gevolgd. Zo was er het voorstel van het Belgische voorzitterschap om **een toereikend minimum inkomen** in de EU te bespreken, maar het is op een totale weigering van de andere lidstaten gestoten. Toch blijkt het niet volledig verloren geweest, want in het Europees Platform kunnen de plannen i.v.m. het werken rond sociale vernieuwing als focus de systemen van sociale bijstand krijgen (zie hoger actie 16).

Als voorzitter van EAPN en als woordvoerder van de bredere NGO-coalitie voor het Europees Jaar⁸ kon ik samen met Europees Commissaris voor Sociale Zaken Lazlo Andor en Staatssecretaris Courard, bevoegd voor armoedebestrijding en vertegenwoordiger van het voorzitterschap van de EU, in een panel zitten. Dit gaf me de gelegenheid om voor dit politieke gezelschap enkele kanttekeningen te plaatsen bij het Europees Jaar inhakend op wat Christine Mahy eerder al gezegd had. Uiteraard kom je eerst met de positieve elementen boven. Er moet zeker erkend worden dat vele mensen in organisaties en instellingen die niet onmiddellijk met armoede geconfronteerd worden, zich sterker met deze realiteit zijn gaan bezig houden. Getuige daarvan de vele activiteiten en belangrijke contacten die naar aanleiding van de **focusweken**⁹ in bijna

⁸ Bij het begin van het Europees Jaar heeft EAPN het initiatief genomen om een coalitie op de been te brengen van 44 Europese organisaties die mee een aantal eisen voor het Europees Jaar naar voren hebben geschoven. Zie www.endpoverty.eu

⁹ Tijdens 2010 werd de fakkel doorgegeven van lidstaat tot lidstaat om telkens gedurende een week de bijzondere aandacht op armoede en sociale uitsluiting te vestigen. De organisatie van zo'n focusweek lag telkens bij het nationale netwerk van de lidstaat. Op die manier werd de aandacht doorgegeven over heel de Europese Unie. Het was telkens een gelegenheid om in de lidstaat een reeks activiteiten te organiseren. Er reisde ook een banner mee met de eisen van de NGO-coalitie voor het Europees Jaar en waarop in elke lidstaat

elke lidstaat zijn doorgedaan. Maar diegenen die we hierbij allereerst moeten bedanken, zijn de **vele mensen in armoede zelf** die ondanks hun moeilijke leefsituatie de energie en de moed hebben opgebracht om op vele momenten, door hun getuigenissen en hun inzet in debatten, een groter engagement van anderen hebben kunnen verkrijgen. Het komt er nu op aan om die solidariteit die op alle niveaus te vinden is, te benutten en te blijven aanwenden. Want we kunnen rekenen op mensen die onze **geallieerden** zijn in bijna alle instellingen en diensten op bijna alle niveaus, van de Europese Commissie en zijn administratie over nationale en regionale regeringen en administraties tot op het lokale niveau.

Maar het grote probleem is – en hier komen we aan de minder positieve kanten van het Europees Jaar – dat deze mensen het niet alleen voor 't zeggen hebben in hun instellingen en dat de overgrote meerderheid van beleidsmakers niet diezelfde solidaire weg volgt. Door verscheidene sprekers in het slotevenement werd er vaak de nadruk op gelegd dat het de eerste keer in dat - in juni 2010 - de regeringsleiders zich verbonden hebben tot **een concreet becijferd engagement** i.v.m. het terugdringen van armoede nl. om tegen 2020 TEN MINSTE 20 miljoen mensen uit armoede te lichten vergeleken met het getal van 80 miljoen in 2008 (voor de crisis!). Inderdaad een belangrijke gebeurtenis, maar tegelijk is het belangrijk om daarin 2 woorden te benadrukken: "TEN MINSTE" 20 miljoen mensen uit armoede halen. Het gaat dus om **een minimum** waartoe zij zich verbonden hebben en **niet** om **een maximum**. Maar het blijft een engagement dat voor ons, sociale NGO's, veel te weinig is. Want hoe kan je verantwoorden in zo'n rijke regio van de wereld zoals de EU dat de andere 60 of misschien ondertussen 100 miljoen¹⁰ geen verbetering hoeft te verwachten.

We hebben proberen duidelijk te maken dat we eerder zien dat men Europees en in de lidstaten de verkeerde kant uitgaat. De regeringen hebben blijkbaar **niet de juiste lessen getrokken uit de crisis**. Verscheidene bekende economen zijn het ermee eens dat de landen die een sterk systeem van sociale zekerheid en sociale bijstand hebben het best tegen de economische en financiële crisis gewapend waren. Zij hebben de schade daardoor aanzienlijk kunnen beperken. En wat zien we nu gebeuren? In de herstelmaatregelen om uit de crisis te geraken, voeren de EC en de lidstaten de druk op mekaar op om **besparingen** door te voeren die door vele regeringen nog **het eerst in de sociale sector en het onderwijs** worden doorgevoerd. Terwijl er met geen woord wordt gerept om meer inkomsten te gaan zoeken bij die groep mensen die enorme fortuinen hebben opgebouwd, zonder enige vorm van maatschappelijke solidariteit te tonen. Het was een gelegenheid om de EC en de lidstaten op te roepen te **stoppen met de crisis als excuus te gebruiken** om de eerste jaren niets te kunnen doen en

zowel mensen in armoede als de meest vooraanstaande personaliteit die hiertoe bereid was, de eisen ondertekende.

¹⁰ Dit cijfer komt uit de berekening van de drie indicatoren die goedgekeurd werden door de Europese Raad in juni 2010 om de vermindering van armoede i.v.m. de vooropgestelde doelstelling te meten. Het gaat om de relatieve armoedegrens per land (die gedurende de laatste 10 jaar ook erkend werd door de regeringen om de effecten van het sociaal beleid op te volgen), materiële deprivatie (wanneer 4 criteria uit een reeks van 9 niet gehaald worden) en gezinnen waarin geen enkele persoon werkt. Elk van deze 3 indicatoren levert een bepaald getal op van mensen die in armoede leven. Als men die getallen optelt en de overlappings er uit haalt, komt men aan een totaal van 120 miljoen. Indien tegen 2020 slechts 20 miljoen mensen uit de armoede worden gehaald, blijven er nog 100 miljoen - wellicht ook letterlijk - in de kou staan.

integendeel het sociale beleid nog verder af te breken. Dit mag niet langer een excuus zijn, want ook in meer welvarende tijden, al sinds 2005, dus lang voor de crisis van 2008, zijn de armoedecijfers blijven steken op hetzelfde niveau. Men moet dus actief beslissingen gaan nemen die een sociaal beleid ten goede komen of men zal zelfs het kleine engagement van 20 miljoen mensen uit de armoede tegen 2020 helemaal niet halen.

Van een Europees Jaar van sensibiliseren, naar een Decennium van actie in de Strijd tegen Armoede en Sociale Uitsluiting.

We kunnen hopen dat de aanwezige beleidslieden het zich na vandaag ook nog zullen herinneren, maar we moeten ons geen illusies maken. De economische en financiële tegenmachters zijn zeer groot, kijk maar naar de aanvallen die ingezet worden vanuit de financiële markten op "zwakke" lidstaten met alle negatieve sociale gevolgen die dit meebrengt. Het zal een enorme inzet vergen van mensen in armoede doorheen hun organisaties, van sociale NGO's en alle allianties die zij kunnen aangaan met openbare diensten en administraties, tot en met "bevriende" politici om de schade beperkt te houden en hier en daar een overwinning te kunnen boeken. Maar achteruit leunen en de armen laten zakken, is geen optie. Bij het afsluiten van het Europees Jaar waar we de aandacht voor armoede hebben doen toenemen, roepen we op om het **decennium van actie tegen armoede en sociale uitsluiting** te **openen** met als doel om regeringen en economische en financiële grootmachters zo ver te krijgen dat tegen 2020 veel meer dan 20 miljoen mensen uit armoede geraken. Met minder kunnen we niet tevreden zijn.

Ludo Horemans,

Europees Netwerk Armoedebestrijding (voorzitter EAPN)

Belgische Netwerk Armoedebestrijding (vertegenwoordiger van BAPN in EAPN)

Samenlevingsopbouw Antwerpen stad (programmaverantwoordelijke)

